

משלחן שלמה

עיונים ושו"ת בפרשה מבית מדרשו של
הגאון הינוקא הרב שלמה יהודה שליט"א

פרשת ויחי

**י"א שיעקב אבינו עלה חי ממצרים
ונסתלק במערת המכפלה**

וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבֹתִי (מז, ל). הנה איתא בגמ' (כתובות קיא.) גבי מעלת הנקבר בא"י שמכפרת עליו כמזבח, אך אינו דומה קולטתו מחיים לקולטתו לאחר מיתתו. ואמרו עוד בירושלמי (כלאים פ"ט ה"ג), ובב"ר (צו, ה), ובזוה"ק (ויחי, רכו.), שהמת בחו"ל וקברוהו בא"י, עליו הכתוב אומר (ירמיה ב, ז) **וְתִבְאֹו וְתִסְמְאֹו אֶת אֶרְצִי**. ומה שנסתלק יעקב אבינו ע"ה בחו"ל, נתבאר בזוה"ק (שם) שמחמת שדבקה בו השכינה במצרים ובעלייתו ממנה, ע"כ נחשב זאת שלא יצאה נשמתו ברשות אחרת. ובספר שארית ישראל [לר' משה ישראל, בנו של הגאון רבי אליהו ישראל בעל הקול אליהו] (דרוש יד) כתב, שאכן לא נסתלק יעקב במצרים, אלא היה כמתעלף בעלמא, ורק לאחר שהעלוהו בניו למערת המכפלה בקברות אבותיו, שם נסתלק מן העולם. ועל זה רמז ליוסף **וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבֹתִי**, שלא יסתלק מן העולם רק כשיבוא אצל אבותיו. וזהו שאמרו חז"ל (תענית ה:) **שיעקב אבינו לא מת**. [והאריך לכאור בזה, שע"כ עשו לו אבל בגורן האטד (ג, נ), נוסף לאבל שעשו לו המצריים אחר מלאת מ' ימי החניטה (ג, ג), כי אכן נפטר במערת המכפלה. וזהו שנאמר באבל דגורן האטד **וַיַּעַשׂ לְאֲבִיו אֶקֶל שִׁקְעַת יָמִים**, בלשון יחיד, כי זה היה סוד שרק יוסף ידעו, אבל שאר אחיו שלא ידעו כל זה עשו לו האבלות גם בארץ מצרים. אלא שצויהו יעקב ליוסף שיראה עצמו כאילו מת אביו בארץ הזו, בכדי שיניחוהו המצריים לקברו בקברות אבותיו. וע"כ צויהו **וַיִּשְׁאַתְנִי מִמִּצְרַיִם**, ודרשו חז"ל (נזיר סה.) טול עימי מעפר מצרים, דמכל מקום בעיני המון העם יעשה המצאה כאילו הוא מת וכבר קָבַר במצרים, וכשהוא מעלהו למערת המכפלה, יטול מעפר הקבר דבמצרים, כאילו נקבר שם, דאז צריך ליטול כדי תבוסת המת (נזיר שם), והכל באופן שלא יבוא להרגיש בדבר, אבל אח"כ וקברתני בקברות אבותי' (מז, ל), כלומר גופי דוקא, ולא העפר שתיטול ממצרים, עי"ש כל הענין].

**יעקב אבינו ע"ה נעלם מהעולם
במשך שמונה ימים ולא ידעו היכן הוא**

ומענין לענין, הביא בשו"ת עזרת מצר (סי' כח, עמ' קפו) בשם ספר הציוני (פ' ויחי, ד"ה וירא יושב הארץ הכנעני) [והביאוהו בספר שכחת לקט (ערך יעקב, יד), ובילקוט ראובני (פ' ויחי, ד"ה וירא יושב הארץ הכנעני), ובסדר הדורות (כ"א רנ"ה)], שיעקב נקבר ביום טוב ראשון של סוכות, ונעלם דין אבילותו עד אחר החג (עי"ש שהגיה"ה ש'נפטר' יעקב ביו"ט ראשון דסוכות, ונעלם מיתתו' עד אחר החג). ופירש, שלא הכירו השבטים וכל בני ביתו שנסתלק עד אחר החג, משום שצדיקים אפילו במיתתם קרויים חיים (ברכות יח:), ונדמה להם כאילו עדיין הוא חי. ועוד פירש, שנעלם גופו כל ימי החג ולא ידעו מה היה לו, עד אחר החג שנראה להם גופו שכבר נסתלק, מינה ידעו דמעת שנעלם גופו כבר נסתלק. [ובנותן טעם לציין בזה למה שכתב בשפתי כהן (מז, כח), שלא יכלו לגשת אל יעקב בשעת פטירתו, כי נסתמו עיניהם מריבוי הזוהר שהזהיר עליו, ולכן 'יעקב' שהיה גופו שלם לא נזכרה בו מיתתה, כי המיתה היא לגוף, ולא נזכר אלא ב'ישראל', ויאמר וישראל אל יוסף הַיָּה אֲנִי מֵת' (מח, כא), וַיִּחְנְטוּ הָרַפָּאִים אֶת יִשְׂרָאֵל (ג, ב), עי"ש כל הענין]. ובדרשות חתם סופר (דרוש לח' טבת תקפ"ז, פה ע"ב) כתב, שמפני שנפטר ביום א' דסוכות [ובאותו יום גם נולד (עי' קידושין לח.), אם כן אין רחוק שהיה קבורתו ביום עשרה בטבת, לפי מה שכתב

כל אותן י"ז שנה שהיה יעקב במצרים היו כעין ימי הגאולה והיו אלפים נכנסים בבית מדרשו בדרך נס כמו בביהמ"ק **וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עָשָׂר שָׁנָה** (מז, כח). איתא בתנא דבי אליהו (פ"ה), שזכה יעקב בשנים אלו לחיים שלא בצער ושללא ביצר הרע בעוה"ז, כעין שעתיד הקב"ה ליתן אל הצדיקים לעת"ל, ובכך העלה עליו הקב"ה כאילו היו כל ימיו היה בטובה, עי"ש כל הענין. וכן איתא בזוה"ק (ויחי, רטז:), שאחר שירד למצרים אז נקרא 'ויחי יעקב', כי ראה את בנו יוסף מלך ונשאר בצדקו, וראה את כל בניו צדיקים, וכולם היו בתענוגים ומעדני עולם, והוא ישב ביניהם כיון הטוב השוקט על שמריו. וכן מובא בלקח טוב ובשכל טוב (על אתר), שאותן שנים חי חיים נעימים, חיי נחת, חיי שלום, והיו בניו ובני בניו סביב לשולחנו, וראה אותם כולם פריני ורביני ומצליחין, ומתברכין בכל מיני ברכות [וראה עוד בב"ר (צו, א), ובילקוט"ש (ויחי רמז קנד), שע"כ פרשה זו סתומה, נסתמו ממנו כל צרות שבעולם], ואיתא בדרשות ר"י אבן שועיב (פ' ויחי) בשם מדרש, שכל שנים אלו לא חש אדם בשיניו, ולא הפילה אשה. וכן כתב רבינו חיים פלטיאל (על אתר) שלא הפילה אשה כל שנים אלו, וזהו שנאמר 'ויחי יעקב, שבא להחיות העולם.

והנה איתא בב"ר (עט, א) שלא נפטר יעקב אבינו מן העולם עד שראה יעקב שיששים רבוא מיוצאי חלציו [והובא בבבל הטורים (על אתר)]. וכתב בחסד לאברהם (מעין א, נהר יא), שהיו כולם עוסקים בתורה, והכניעו שרו של מצרים והשביתו הקליפות, והכל בזכות יוסף שהיה המשביר בר, עי"ש כל הענין. והוסיף על זה הגה"ק משאמלוי (לחם שלמה י"ד, הקד' ערך לחם, ז; דרשות לחם שלמה, עמ' קלג), שמסתמא היו אז בבית מדרשו בארץ גושן אלפים יוצאי חלציו, כי הוא היה עמוד התורה, וזהו שנרמז בפסוק (מו, כח) **וְאֵת יְהוֹדָה שִׁלַּח לִפְנֵי אֵל יוֹסֵף לְהוֹרֹת לִפְנֵי גִשְׁנָה**, ששלחו להקים לו בית תלמוד (כ"ר צה, ג), שתיבת 'גשנה' ר"ת נ"ס ג'דול ה'יה ש"ם, כלומר שמועט החזיק את המרובה כמו בבית המקדש [וכעין מה שהעיד הרשב"ץ בספרו מגן אבות (אבות ה, ה) ובתשובותיו (ח"ג, רא), מפי השמועה, שבבית הכנסת שבירושלים היו נכנסים בחג השבועות יותר משלוש מאות איש בלא דוחק, אחר שנתמלא לגמרי עד אפס מקום, כי עדיין נשארה בה קדושתה שלא אמר אדם לחבירו צר לי המקום (אבות שם), וזהו סימן גאולה שלישית].

**משנולדו י"ב שבטים לא היה יעקב באויר חו"ל
ולכן חשש שיקברוהו בגושנה**

אֵל יָא תְקַבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם (מז, כט). כתב בשפתי כהן (מו, כח), שצוה זאת יעקב ליוסף, כי חשש שיאמר יוסף שיקברוהו בגושנה, שהיא ארץ ישראל (עי' רד"ק יהושע יא, טז), שהרי משנולדו י"ב שבטים לא נכנס יעקב אבינו ע"ה באויר חוץ לארץ, אלא היתה הרצועה של ארץ ישראל מתקפלת והולכת לפניו והוא בתוכה, ולא היתה נודעת אלא ליעקב ובניו, וכן כשהוליקוהו לאחר מיתת היתה מתקפלת והולכת עמו. וזהו שרמז לו אנכ"י ארד עמך מצרימה ואנכ"י אעלך גם עלה, היא כנס"י [ראה בזוה"ק (ויחי, רכו.) ובילקוט"ש (ויגש רמז קנב) שמפסוק זה למדו ששכינה ירדה עמו למצרים ועלתה עימו משם], ותיבת 'אנכ"י' נקראת ארץ ישראל ליודעי חן.

הרמב"ן (בראשית מב, ט) שבין מצרים לחברון מהלך ששה ימים [כשנחשב את שבעים ימי האבל דמצרים, ומהלך ששה ימים לחברון, ועוד שבעת ימי האבלות דגורן האטד שהיו קודם הקבורה, הוא בסך הכל שמונים ושלשה ימים, שהם סך הימים מט"ו תשרי עד עשרה בטבת, בקירוב], והוא יום צום לדורות.

י"א שרחל קבורה במערת המכפלה

וְאֶקְבְּרָהָ שָׁם בְּדֶרֶךְ אֶפְרַת הוּא בֵּית לָחֶם (מח, ז). איתא בבראשית רבתי (על אתר), שאמר לו יעקב ליוסף, אף אני הייתי מבקש לקבורה במערת המכפלה. ושאלו יוסף, ומדוע לא קברת אותה במערה, שמא עונת גשמים היתה. אמר לו יעקב, לאו, בין פסח לעצרת היתה, שהארץ מגיעה והולכת כעדי [-יפה ונאה כתכשיט], ובאה ככברה [-שהעפר יבש, ונוח לילך על הארץ]. אמר לו יוסף, גוזר אני עכשיו ומעלה אותה למערה. אמר לו יעקב, אין אתה יכול לעשות בני, שלא קברתיה בדרך אלא על פי הדיבור, שנאמר וְאֶקְבְּרָהָ שָׁם בְּדֶרֶךְ אֶפְרַת, ונאמר (דברים לד, ה) וַיָּמָת שְׁנֵי מִשָּׁה עַל פִּי ה'. והנה אמרו בב"ר (עב, ג) שנענשה רחל שלא להקבר עם יעקב, מדה כנגד מדה על שזלזלה במשכב הצדיק ואמרה ללאה 'לָכֵן יִשְׁפָּב עַמּוּךָ הַלֵּילָה תַּחַת דּוֹדָאִי בְּנֶה' (ל, טו), לכן נקבר יעקב עם לאה ולא עם רחל. וכתב על כך הגאון רבי שלמה קלוגר (חכמת התורה פ' וישלח, עמ' תקעא), שהעונש היה מדה במדה ממש, שרק לילה אחד לא נקברה עימו. וביאר זאת בשני אופנים, א. שאמנם תחילת הקבורה נקברה ע"י יעקב בבית לחם, אבל לאחר מכן נטלוה מלאכי השרת וקברוה במערת המכפלה, וכעין משה שנקבר על ידו יתברך לבדו. ב. שלאחר לילה אחת ששכב יעקב במערת המכפלה לאחר הסתלקותו, הובאה גם רחל ונקברה שם. והוסיף עוד, שלכן כתיב (לה, כ) 'הוּא מַצְבֵּת קְבֵרַת רַחֵל עַד הַיּוֹם', שרק הקבר ישנו שם עד היום הזה, אבל רחל עצמה איננה שם עד היום הזה, אלא במערת המכפלה.

יוסף הצדיק ביקש גם להיקבר

במערת המכפלה, ויעקב פייסו על זה

וְאֲנִי נָתַתִּי לָךְ שָׁכָם אֶחָד עַל אֶחֱיָהּ (מח, כב). איתא בשפתי כהן (מז, כט), שמחמת שהיו אברהם יצחק ויעקב גלגוליו דאדה"ר, ע"כ נקברו כולם עימו. וזהו שאמר יעקב ליוסף 'וְקִבְרָתִי בְּקִבְרֵת' (מז, ל), בקבר תם, כלומר שתמו הקברים ואין שם עוד קבר לך. שכן הוא הדין (ב"ב ק:), המוכר מקום לעשות לו קבר, עושה מערה ופותח לתוכה ח' קברים. וזהו שאמר לו 'וְשָׁכְבָתִי, כלומר אני ולא אתה. ופייסו על כך בדברים, שאע"פ שכל שאירע לי אירע לך (ב"ר פד, ו), בזה לא, כי קבורתי במערה הוא בכדי להשלים גופו של אדם ויהיה החיבור שלם, מה שאין כן בך, כי אתה שמך משך הוא"ו, ולזה נָתַתִּי לָךְ שָׁכָם, כי אתה צריך

שתמשוך ותקבל ותשפיע לכנס". והוא נתפייס, ואמר 'אֲנִי אֶעֱשֶׂה כְּדָבָרְךָ'.

המעמד הנורא וגילוי השכינה

בעת הסתלקותו של יעקב אבינו ע"ה

וַיָּכַל יַעֲקֹב לְצִוּת אֶת בָּנָיו וַיֹּאסֶף רַגְלָיו אֶל הַמָּטָה וַיָּגַע וַיֹּאסֶף אֶל עַפְיּוֹ (מט, לג). הנה לא נסתלק יעקב אבינו ע"ה מן העולם בצער ואנחה, אלא עשה כמו משה וזימן את כל בניו, וגם השי"ת בכבודו ובעצמו הגיע לאותו מעמד הגדול (אגדת בראשית פד), וקיבלו עליהם עול מלכות שמים יחד (פסחים נו), ולא נפטר עד שראה שישים ריבוא מיוצאי חלציו (ב"ר עט, א), והוי כעין מתן תורה (עי' דברי יואל פ' ויגש, עמ' תפא), וקיווה אז לגלות את קץ הגאולה (פסחים שם), ושלא יסתלק מהעולם (עי' ב"ר ק, א). והיה אברהם מימינו, יצחק משמאלו, והשכינה לפניו, וסידר את בניו בסידור שלם סביב השכינה, ואז היה שלימות הכל, וכמה מרכבות עליונים באו להיות מסביב להם, ופתחו השבטים ואמרו (דבה"א' כט, יא) 'לָךְ ה' הַגְּדִלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד, פִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאַרְצֵי, לָךְ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ' (זוה"ק יוחי, רלה:), ואילו היו מתאחדים בלב שלם ועושים תשובה כראוי, תשובה עילאה, היתה אז הגאולה של אחישנה (מאור ושמש פ' יוחי, ד"ה ונ"ל כי הנה איתא). והיתה מיטתו הקדושה עשויה משן פיל המכוסה בזהב טוב, ומשובצת אבנים טובות, ומחוזקת בחבלים של בוץ, והיו שפוכים שם יינות רתוחים, ושורפים ראשי בשמים, והיו עומדים שם גבורים משל בית עשיו, וגבורים משל בית ישראל, והיה עומד שם אריה יהודה גיבורם של אחיו (תרגום יונתן ג, א). [ובספר הישר (יוחי, ג) איתא, שהיתה מיטתו מזהב טהור, מוסגרת באבני שוהם ובדולח סביב, ומכוסה מעשה אורג וקשורה בפתילים, ועליהם קרסים מאבני שוהם ובדולח. ויוסף שם על ראש יעקב עטרת זהב גדולה, ושרביט זהב בידו, וסכו על המיטה כמשפט המלכים בחייהם. וראה שם עוד (אות ד) שמתאר את עוצם כבוד האבל והלויה שעשו לו בניו וכל מצרים, וכל מלכי כנען אשר שמו כתריהם על מטתו, ועשו לו מספד גדול, עי"ש כל הענין]. והשכינה הקדושה ממש עלתה עם יעקב (זוה"ק יוחי, רכו. פדר"א פל"ט; ילקו"ש ויגש רמז קנב; וראה כלי יקר מז, ד). והיו שם ניסים מופלאים מאד ומראות נוראים, שנאספו מיד השבטים הקדושים בדרך נס, שירד מלאך וכינסן ברוח הקודש (ב"ר צח, ג) [-שקיבלו ברוח"ק את הקריאה להתכנס אצל יעקב, וגם עשה להם המלאך קפיצת הדרך], ובאו כולם כאחד (תרגום יונתן מט, א), וראו עין בעין את העתיד להיות, כגון מפלת גוג ובית המקדש (ב"ר צח, ב), וראו את השכינה שהופיעה שם (אגדת בראשית פד), ואף שרתה עליהם (מגיד מישרים פ' מטות), ויצאה בת קול ואמרה (שה"ש ד, ז) 'כָּלֶךְ יָפָה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּהּ' (בראשית רבתי מט, כח).

השכינה אצל השמח בחלקו

עירך מתוך שיחה מיום ראשון פרשת יחי' התשע"ב

ויורד יעקב דוקא למצרים, הארץ אשר היא סמל הטומאה וכל מדה רעה, עד שאין מקום טמא ממנה, ושם היו שטופים בזימה (תנחומא לך לך ה; רד"ק יחזקאל כג, כ), והיא הארץ המכונה "ערוות הארץ" (בראשית מב, ט יב. וראה בע"ח מג, א; שער המצוות פ' ראה, ד"ה מצות זכירת יצי"מ; של"ה פ' וישב, תו"א כה), והיא שורש עולם הפירוד, כתר דקליפה כמובא בזוה"ק (שמות י. וארא לד. ובמקדש מלך שם ושם; וע"ע פ"ח שער חג המצות ה, תקב ע"ב; שעה"כ דרושי הפסח א, קמז ע"א),

איך יחיה אדם חיים אמיתיים בתוך שטף המאורעות המחשיכות לו

"וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאַרְץ מִצְרַיִם", הנה יעקב אבינו, אשר הוא בחיר האבות ועמוד התורה, הכולל כל מדה טובה, יורד על פי ה' מארץ הקודש אל השפלה שבארצות - ארץ מצרים, ושולח את יהודה להתקין לו בית תלמוד תורה, באשר שם יהיה משכנו עד אחרית ימיו, ושם יפעל לפני ה' בתורתו ועבודתו לתקן עולם במלכות שדי.

ועל כן חששו מאד אבותינו הק' מרדת אליה כמבואר בזוה"ק (ויחי רכב. בשלח גג), עד שהוצרך הכתוב (בראשית מו, ג) להבטיחו ליעקב אע"ה 'אֶל תִּירָא מִרְדֵּה מִצְרַיִם', וכן מצינו באברהם, שאמר לו פרעה 'הִנֵּה אֲשַׁתְּךָ קַח וְלֵךְ' (בראשית יב, יט) ואל תשאר לעמוד כאן (עי' פירש"י ורד"ק שם), ועל כן לא היתה כמעט אפשרות לפתוח בה את הפה בתפילה (שמ"ר יב, ה; מכילתא בא, מסכתא דפסחא א), כמו"ש (שמות ט, כט) 'כִּצְאֲתִי אֶת הָעִיר אֶפְרַשׁ אֶת כְּפִי'. ועם כל זאת, דוקא במקום זה נאמר "ויחי יעקב", כלומר שחי שם חיים אמיתיים, חיים שלמים כרצון הבורא יתברך, מעין מה שיהיה לעתיד, בהתענג על ה' וטובו (עי' תנ"כ"א ה; זוה"ק ויחי רטז: לקח טוב ושכל טוב בראשית מז, כח).

וזוהו שהדגיש ואמר הכתוב 'ויחי', ולא 'ויהי' יעקב בארץ מצרים, כי אינו בא ללמדנו שיעקב שהה ודר במצרים, אלא שזכה יעקב לחיות שם חיים אמיתיים כראוי לחיות (אוה"ח ריש פ' ויחי; וע"ע באלשיך שם, ובס' עץ הדעת טוב שם ד"ה דרך רמז), חיי תורה וקדושה בתכלית האמיתית, על אף היותה מקום חושך וצלמות.

ה' יתברך - מקור השלימות והטוב

וזוהו שנאמר (מז, כט) 'וַיִּקְרָבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוּת, וַיִּקְרָא לְבָנוֹ', ללמדנו שזכה יעקב למדרגה זו על ידי האחיות וההתקשרות בדעת (עי' ס' ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי מחב"ד פ' ויחי, עז ע"א; ברכת דוד ריש פ' ויחי; דברי בינה פ' ויחי, קלג ע"ב). כי כל מטרת ירידת יעקב למצרים, ועוצם תוקפו לגלות את חיי הקדושה והטהרה דווקא שם, מכון גדול הוא, ללמדנו בינה לדורות עולם, שכאשר מרגיש מי שיהיה מבני ישראל בנפשו שבאו עיתים וזמנים קשים, והחושך יכסה ארץ, וערפל עוטה על חייו, אשר נראים לו זמנים אלו כימי רעה, ימי מיתה, באשר שאינו רואה ומוצא שום פתח לישועתו, אזי עצתו היא ש'יקרא לבנו', שהוא הדעת (עי' זוה"ק רע"מ בהר קיב), כי כל התולדות הם ממוח האב כידוע (עי' פרד"ר שער כג, תבונה; אילימה מעין ג, תמר ופל"ד, צב ע"ב), היינו שידע וירגיש שכל מאורעות חייו והרפתקאותיו הם מאת ה' יתברך בעצמו, מקור השלימות והטוב, שאין חפץ בטוב יותר ממנו (עי' ע"ח שער הכללים א). ויידע נאמנה, שהמציאות ששורה בה עתה היא המקום הטוב ביותר עבורו מן שמיא, כפי שכיוון ודקדק עבורו השי"ת, אף אם נראה בעיניו שהוא שורה בארץ מצרים, ובדיוטא שפלה ונמוכה למאד, תמיד יכריח עצמו וישמח בחלקו אשר נתן לו בוראו אוהבו ומיטיבו מעודו. ויזכור בדעתו, שעדיין יש מקומות פחותים ושפלים אף מהמקום שלו, וכשיזכור בכך יודה וישבח על חלקו אשר נתן לו.

המחשבה התמידית הנכונה: 'היה יכול להיות פחות טוב' ועיקר מה שאין אדם שמח בחלקו, הוא מפני שחושב תמיד שהיה יכול להיות לו טוב יותר מעתה, בין בעניני רוחניות ובין בעניני גשמיות, כל אחד כפי מה שדורש ומבקש (עי' חובה"ל פתיחה לשער הבטחון), אך אינו שם אל ליבו את ההבנה הברורה, אשר בודאי יכול היה יכול לעבור במצבים גרועים עשרות מונים ממצבו עתה, וה' ב"ה מצילו ומפלטו ברוב רחמיו וחסדיו שאינם כלים.

ושורש ענין זה נובע, מתחושת גאווה של אדם, שאין חשוב מבלעדי והכל מגיע לו, וכל ראות עיניו שייכים ומגיעים לנפשו וגופו המבקשים ודורשים מכל וכל, וכל דבר אשר יחסר

מעימו - בודאי אין זה כפי הסדר הנכון, וברור ומוחלט בעיניו שמצבו היה צריך ומוכרח להיות טוב יותר ממצבו עתה וכו' וכו'. עד כי דברים אלו נוגעים קרוב בכפירה ה"י כי אין הקב"ה יכול לדור במחיצתו (סוטה ה). וזה אשר גורם לכל בני העולם שלא לשמוח בחלקם (עי' מרכבת המשנה אבות א, ד).

לכן, כלל גדול יידע ויפנים האדם בחדרי ליבו, אשר חיי אמונה ודבקות בבורא אמיתיים הינם קודם לצאת מכל מחשבת גאות וישות עצמית, ולידע שכל מה שקיים בעולם, הוא רק מתנת חנם וחסד של הבורא ב"ה שחומל על עולמו ובריותיו ברחמים עצומים לאין שיעור, ומזו המצב והמציאות שנמצא בה כעת - אין טובה גדולה הימנה כלל, ובודאי שהוא ית' חומל עלי ברחמיו האין סופיים, ומיטיב עימי בכל מה שמחפש ומוצא כביכול להיטיב עימי, וליתן לי כל ההצטרפות בכל ענין על הצד הטוב ביותר.

לשמוח בעצם החיים

ויידע אדם וישיב אל ליבו, אשר עצם זמן ימי חיותו היא המתנה הגדולה ביותר, העובדה הפלאית שכאן בעולם מתהלך אדם חי ובריא זו כבר הטובה הגדולה ביותר שניתן לקבל. וכפי שאנו רואים בחוש שכל בר דעת יתן כל אשר לו בעבור רגעים אחדים של חיים, כי 'כֹּל אֲשֶׁר לָאִישׁ יִתֵּן בְּעֵד נַפְשׁוֹ' (איוב ב, ד). ובמעט התבוננות נגיע להבנה שכל סבל הבריות שעלה והגביה מאד הוא רק מחמת קנאת איש מרעהו, כמו שאחז"ל (אבות ד, כא) שהקנאה והתאווה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם. כי כאשר מביט האחד ברעהו, תיכף רואה מה שחבירו עולה עליו בדבר, וכואב וקובל בתוך ליבו על חסרונו, מדוע לא זכה יותר מחבירו. וכן הוא ברוחניות, אשר אדם המתאונן ומתמרמר על מצבו הרוחני ואינו שמח בחלקו אשר ניתן לו, זהו מחמת שמסתכל אצל אחרים ומשווה עצמו אליהם, אך באמת מהיכן יודע האדם מהי שלימותו האמיתית הנצחית, ומהי בכלל קדושה וטהרה, ובמה הוא משלים רצון קונו וזוכה לחיי נצח, אלא שצריך האדם לעשות את שלו בנקיטת ובתום לבב כלפי שמיא, וישמח תדיר במקומו ובחלקו ששפר עליו מן השמים, וה' הטוב בעיניו יעשה.

הדעת והעצה שנכון ללמד לכל אדם

כי הנה יש בדורות הללו הרבה סבל וצער עד למאד, הגם שאנו משופעים בשפע רב. והכל הוא מחמת שאין האדם משים על ליבו, שלא צרכיו ודרישותיו בגשמיות וברוחניות הם הגורמים לו לזה, אלא בחירתו השגויה בדרך מחשבות ליבו, אשר איננה מניחה לו לחיות את דרך החיים שנתן לו ה' ב"ה. וכל זמן שלא יצא מן המחשבה שהכל מגיע לו, ואשר תמיד הוא נחסר בגשמיות וברוחניות, ואינו קובע בדעתו את מחשבת האמונה שלא מגיע כלום, ואין שום מציאות רק חסד ומתנת ה' ב"ה, לא יועיל לו דבר להגיע אל המנוחה והנחלה, בחיי אמת המלאים בחיות ושמחה, גם אם יקבל כל משאלות לבו.

ומי ששמח בחלקו, יושיעו לו מן שמיא, ואם היה זוכה האדם לשמוח בחלקו זמן כארבעים יום ולקנות מידה זו, היה נושע בכל ענייניו.

הקב"ה שורה עם השמח בחלקו

ועל ידי שהולך בעולם מתוך חירות ושלום, כאשר הוא שמח ומרוצה בכל מה שפועל איתו האל ב"ה, בזה עושה נחת רוח ושמחה גדולה מאד לפניו ית', וזוכה להיות משכן לקדושתו יתברך. משל לאדם שיש לו מספר ילדים, אשר דרכם תמיד להצטער ולהתאונן על מר גורלם, ומרגלא בפומייהו תמיד לדרוש ולבקש עוד ועוד, מלבד ילד אחד המתהלך מרוצה ושמח תמיד. הלא ודאי שאין לאביהם קורת רוח ושמחה כי אם מאותו הילד השמח בחלקו. וכו' הוא ממש למעלה לפני ה' יתברך, שהקב"ה נמצא ומשרה קדושתו תמיד עם אותו השמח במצבו ומודה על חלקו.

זאת ועוד, שאף אם יתמלאו לאדם כל משאלותיו ומאויי ליבו, לעולם לא יבוא ע"י כך לשמחה, והולך בעולמו בתחושת חסר, במקום לחשוב להיפך, שעם כל מה שרואה שחסר לו, הרי ישנם ברואים שחסר להם פי כמה וכמה ממנו.

מנעי קולך מבכי

בעת שאנחנו נושאים עינים לה' יתברך שיפן אלינו ברחמים, כי רצוננו לראות את מלכנו, ה' יתברך משיב לנו 'מנעי קולך

מבכי', שגם כעת כאשר החושך אופף את הכל, והכל נתונים תחת צר ומיצר הן בגשמי והן ברוחני, אל לנו להימשך אחר הצער והיגון. משל למלך שבנו חבוש בבית האסורים, וכואב את צערו מאד. אך אם יתוודע לאב שהבן כולו מתחזק ומתאזר בגבורה ובשמחה, ומרחיק מדעתו כל ענין חלישות הדעת ועצב קל ככל שיהיה, בודאי ישמח בזה אביו הרבה יותר מאשר היה יודע שבנו שרוי בדאגה ויגון.

וזהו אשר למדנו אבינו יעקב, שעל אף היותו מתיירא מרדת למצרים, שהיא סכנה רוחנית ונצחית, וידע גם שהוא הולך לקראת הסתלקותו, אעפ"כ עלה בידו להשיג שם את החיים האמיתיים, וזכה להשראת השכינה באותו המקום החשוך והאפל ביותר. וזהו 'ויחי יעקב', 'ויחי' גימטריא 'טוב' (ליקו"ת וספר הליקוטים ריש פ' ויחי; עץ הדעת טוב פ' ויחי, ד"ה דרך רמז; אוה"ח שם), שכל מחשבתו היתה אפופה רק בטוב ה'.

כי כאשר אדם מאיר פניו כלפי קודשא בריך הוא, באופן שמשנה את מדעו, להבין שכל מה שיש אצלו זהו חסד ומתנה, והוא שמח ומהלל לה' על חלקו, אזי ראוי הוא להשראת השכינה, וזוכה לחיי הנצח.

מראות קודש מהמעמד ההיסטורי בהשתתפות אלפים בעיר הקודש צפת

לידיעת הציבור הקדוש!

שיעורו המופלא של מו"ר שליט"א שנמסר בעיר הקודש צפת הבלול מכל פרד"ס התורה אשר נסוב על מעלת וקדושת ארץ ישראל וביאורים נפלאים ועמוקים יעלה בקרוב במערכת קו השיעורים בטלפון: 02-5-306-506 וכן במערכת קול הלשון.

© כל הזכויות שמורות לתגובות הערות והקדשות ניתן לפנות לכתובת m.yam.shlomo@gmail.com או בטלפון 054-84-34-755. לקבלת הגיליון באימיל יש לשלוח את המילים: 'נא לצרף' לכתובת הנ"ל.